

APLIKACIJA FSI - PREGLED KOT PODPORA DELU FITOSANITARNEGA INŠPEKTORJA V OKVIRU CELOVITEGA INFORMACIJSKEGA SISTEMA ZDRAVSTVENEGA VARSTVA RASTLIN

Radovan LIČEN¹, Joži JERMAN CVELBAR², Anita BENKO BELOGLAVEC³

^{1, 2, 3} Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano, Inšpektorat RS za kmetijstvo,
gozdarstvo in hrano, Fitosanitarna inšpekcija

IZVLEČEK

V okviru Fitosanitarne inšpekcije je bila leta 1994 izdelana posebna aplikacija, imenovana CK, ki je bila prilagojena zlasti uvoznim in izvoznim inšpekcijskim postopkom. Z letom 1996 se je Fitosanitarna inšpekcija začela pripravljati na vstop v Evropsko unijo in s tem na uveljavljanje sistema rastlinskega potnega lista na skupnem trgu Evropske unije. V naslednjih letih je bila vse bolj očitna potreba po prenovi obstoječe računalniške aplikacije. Leta 2005 je tako Fitosanitarna inšpekcija začela uporabljati novo aplikacijo FSI-Pregled. Nova aplikacija omogoča vodenje zadev v skladu s predpisi o pisarniškem poslovanju državnih organov, vnašanje zbranih podatkov o opravljenih pregledih, delo z GIS orodji, pripravo in tiskanje zapisnikov, odločb in certifikatov, izdajanje računov za plačilo pristojbin, omogoča elektronsko komunikacijo z laboratoriji in pripravo ter izpis obvestil o zadržanju pošiljk (notifikacije). Aplikacija nudi zbiranje in urejanje podatkov o izvoznih in uvoznih pošiljkah rastlin in rastlinskih proizvodov (vključno z uvozom fitofarmaceutskih sredstev), obveznih fitosanitarnih pregledih pri zavezancih iz Fito/Seme Registra, pregledih v okviru posebnih nadzorov in inšpekcijskem spremljanju zdravstvenega stanja rastlin. Fitosanitarni inšpektorji v aplikacijo beležijo tudi odrejene ukrepe, razloge ukrepov ter število rastlin za katere so bili odrejeni ukrepi in podatke o prekrškovnih postopkih. Za vsak zdravstveni pregled vnašajo tudi podatke o lokaciji pregleda (z določitvijo x in y koordinat), vrsti pregledanih rastlin, izvoru rastlin, jemanju vzorcev in analiznih izvidih ter o ugotovljenih škodljivih organizmih.

Ključne besede: aplikacija FSI-pregled, fitosanitarni inšpekcijski nadzor

ABSTRACT

COMPUTER APPLICATION (FSI-PREGLED) – SUPPORT TO THE WORK OF A FITOSANITARY INSPECTOR IN THE CONTEXT OF A COMPLETE PLANT HEALTH INFORMATION SYSTEM

In 1994, a special computer application named CK was created for internal use of Phytosanitary inspection. It was adapted for import and export inspection procedures. In 1996, the Phytosanitary inspection started its preparation for joining the EU which involved also introduction of the plant passport system at the internal EU market. In the following years it had become clear that renovation of the existing computer application would be necessary. In 2005, the Phytosanitary inspection began to use its new application named FSI- Pregled. The new application provides that inspection procedures are conducted according to the legislation on administrative procedures in public administration. It provides input of data on inspections, work with GIS (Geographic Information System), preparation and printing of records, decisions, certificates and invoices. Furtheron, it provides electronic

¹ univ. dipl. inž. agr., Parmova 33, SI-1000 Ljubljana

² univ. dipl. inž. agr., prav tam

³ univ. dipl. inž. agr., prav tam

communication with laboratories, preparation and printing of notifications, collection and editing of data on import and export consignments of plants and plant products (including plant protection products), obligatory phytosanitary checks of producers, surveys and inspection monitoring. Phytosanitary inspectors record also the measures taken and the reasons thereof, the number of plants, and data on violation procedures. For each plant health check, inspectors collect data on the location of inspection (identifying geographic coordinates), plant species, and origin of the plants, sampling and analysis reports, and data on the pests determined.

Key words: application FSI-pregled, phytosanitary inspection control

1 UVOD

Fitosanitarna inšpekcija je svojo prvo računalniško aplikacijo pričela uporabljati leta 1994. To je bila lokalno nameščena aplikacija imenovana CK. Aplikacija je bila enostavna in hitra, omogočala pa je le podporo inšpekcijskim postopkom na izvoznih in uvoznih pošiljkah. Z letom 1996 se je Fitosanitarna inšpekcija začela pripravljati na vstop v Evropsko unijo in s tem na uveljavljanje sistema rastlinskega potnega lista. Področje dela fitosanitarnih inšpektorjev se je začelo širiti in poleg inšpekcijskih postopkov ob uvozu in izvozu, so se pristojnosti širile tudi na mesta pridelave in na trg v notranjosti države. Aplikacija CK ni nudila možnosti za kvaliteten vpis podatkov o pregledih v notranjosti. Ker je število le-teh iz leta v leto naraščalo je Fitosanitarna inšpekcija v letu 2004 začela s postopki za prenovo obstoječe aplikacije. Prenovljeno aplikacijo, imenovano FSI pregled, je Fitosanitarna inšpekcija začela uporabljati leta 2005.

2 ZAHTEVE PRI NAČRTOVANJU APLIKACIJE FSI PREGLED

Pri načrtovanju aplikacije je bilo potrebno upoštevati naslednja izhodišča: aplikacija mora zadostiti vsem zahtevam zakonodaje, ki ureja poslovanje z dokumentarnim gradivom, omogočati mora vnos podatkov za vse postopke Fitosanitarnih inšpekcije, vklapljati se mora v celovit informacijski sistem službe za varstvo rastlin in aplikacija mora biti zasnovana tako, da bo uporabniku tudi v pomoč in podporo pri delu.

2.1 Poslovanje z dokumentarnim gradivom

Aplikacija FSI Pregled je bila načrtovana v skladu z zahtevami Uredbe o poslovanju organov javne uprave z dokumentarnim gradivom. Pri odpiranju zadeve se v aplikaciji kreirajo vsi v zakonodaji predpisani podatki o zadevi (klasifikacijska oznaka, stranka, naziv zadeve...). Aplikacija omogoča vstavljanje dokumentov v elektronski obliki, izdelavo dokumentov, lahko pa se vanjo prenesejo tudi dokumenti presneti z optičnim čitalcem ali dokumenti pripravljene z drugimi programskimi orodji. Omogoča tudi vodenje elektronskega popisa zadeve, zaključitev in arhiviranje zadev ter evidentiranje prispele in oddane pošte ter potrdil o vročitvi.

2.2 Vnos podatkov

Fitosanitarna inšpekcija nadzoruje izvajanje več zakonov. Pri pregledih fitosanitarni inšpektorji ugotavljajo skladnost z zahtevami in sicer ustreznost listin, identiteto rastlin in navzočnost škodljivih organizmov ter odredajo fitosanitarne ukrepe. Postopke vodijo v skladu z Zakonom o inšpekcijskem nadzoru in Zakonom o upravnem postopku. Fitosanitarni inšpektorji vodijo postopke tudi po Zakonu o prekrških, ki pa se beležijo v posebnem modulu

aplikacije.

V večini vnosnih polj je mogoče vrednosti in podatke izbirati iz priloženih šifrantov in le pri nekaterih je dovoljen prosti vpis. Nekatera polja so obvezna in preden niso izpolnjena zapisa ni mogoče dokončati.

2.2.1 Zakonodaja

Aplikacija omogoča vpis podatkov, ki se zbirajo pri pregledih po vseh zakonih, ki jih nadzoruje Fitosanitarna inšpekcija: Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin, Zakon o semenskem materialu kmetijskih rastlin, Zakon o fitofarmaceutskih sredstvih, Zakon o kmetijstvu in Zakona o gozdnem reprodukcijskem materialu. Prav tako omogoča vpis podatkov o postopkih po Zakonu o inšpekcijskem nadzoru in Zakonu o upravnem postopku.

2.2.2 Prijava pridelave in pregledi

Podatke o prijavi pridelave se v sistem vnaša z Aplikacijo FSI Pregled ali z aplikacijo na Fitosanitarni upravi. Do podatkov, ki so vneseni na Fitosanitarni upravi se vzpostavi povezava.

V aplikacijo inšpektorji vnašajo podatke o vseh pregledih rastlin in rastlinskih proizvodov: pregledi ob uvozu in izvozu, na mestih pridelave, pregledi varovalnih pasov okrog enot pridelave, pregledi v okviru inšpekcijskega spremljanja/nadzora pri premeščanju (trženju) in podatki o pregledih po programih posebnih nadzorov. V aplikacijo se vnašajo tudi pregledi fitofarmaceutskih sredstev ob uvozu.

2.2.3 Podatki o pregledanih in vzorčenih rastlinah in rastlinskih proizvodih (v nadaljevanju rastline)

Za pregledane rastline se v aplikacijo vnesejo podatki o lokaciji (opis lokacije in koordinate). Vnos koordinat lokacije je obvezen podatek pri vpisu, na voljo je več načinov za določanje koordinat (centroid izbrane parcelne številke ali GERK-a, koordinate iz naslova stranke ali poljubnega naslova, koordinate locirane točke na zemljevidu...). Nato inšpektorji vpišejo podatke o rastlini: botanično ime (rod, vrsta), sorta, partija, država izvora, vrsta rastlin (sadike, podlage, matične rastline, rastoča rastlina, plodovi...), starost in površina oziroma količina. V nekatera od teh polj je vnos podatka obvezen in zapisa ni mogoče dokončati, če so ta polja prazna.

Pri vsaki pregledani rastlini je možnost vpisa škodljivih organizmov, ki so bili določeni z vizualnim pregledom. V primeru odvzema vzorca inšpektor v aplikacijo vnese še podatke o vzorcu: predmet vzorčenja (list, cela rastline, plod, lubje,...), številka vzorca, laboratorij, namen testiranja (sum na določen škodljivi organizem, preverjanje na latentno okužbo), število rastlin z bolezenskimi znaki, škodljivi organizem na katerega se zahteva analiza. Aplikacija FSI Pregled podpira sistem vzorčenja z natisnjenimi etiketami s številkami vzorcev. Za vsak vzorec so na voljo tri oziroma štiri etikete različnih velikosti. Manjše etikete se nalepi na zapisnik o vzorčenju, večje pa na vzorec in po potrebi na vzorčene rastline. V aplikacijo se vnese številka vzorca iz nalepke, s čimer je onemogočen večkratni vnos iste številke. Enak sistem je uveden tudi v celoten informacijski sistem službe za varstvo rastlin. Fitosanitarna uprava pripravlja etikete s črtno kodo, ki bodo enotne za vse udeležene institucije.

2.2.4 Neskladja in opozorila

V aplikacijo se beležijo ugotovljena neskladja z zahtevami v predpisih in opozorila izdana na podlagi Zakona o inšpekcijskem nadzoru.

V aplikaciji se zbirajo tudi vsi potrebni podatki za pripravo ter izpis obvestil o zadržanju pošiljk (notifikacije).

2.2.5 Ukrepi

Za izrečene ukrepe se v aplikacijo vnese ukrep in razlog ukrepa. Če je ukrep povezan s pregledano rastlino, se ga v aplikaciji poveže s podatki o pregledani rastlini. Inšpektor vpiše še število rastlin na katerih je bil ukrep odrejen in razlog (na primer: škodljivi organizem).

2.3 Združljivost z informacijskim sistemom službe za varstvo rastlin

Na podlagi razlogov navedenih v uvodu članka, je bila aplikacija FSI Pregled izdelana, preden je bil pripravljen informacijski sistem, katerega del je in s katerim morajo biti vzpostavljene potrebne povezave. Zaradi obrnjenega vrstnega reda vzpostavljanja informacijske sistema, je bila najtežja naloga pri načrtovanju in vzpostavitvi aplikacije usklajevanje z informacijskim sistemom celotne službe za varstvo rastlin.

Aplikacija FSI Pregled je zaradi prilagajanja nastajajočemu informacijskemu sistemu že doživela nekaj prilagoditev.

Je ena izmed številnih aplikacij, ki tvorijo informacijski sistem službe za varstvo rastlin in uporabljajo iste zbirke podatkov ter prispevajo podatke v skupno zbirko podatkov o zdravstvenih pregledih. Združljivosti podatkov iz različnih aplikacij se zagotavlja tako, da uporabljajo aplikacije iste šifrate za vnos podatkov. Nabor podatkov iz aplikacije FSI Pregled predstavlja velik del vseh podatkov zbranih v skupni zbirki. Od 176.000 zapisov, ki so v skupni zbirki zapisov v času priprave tega članka, jih je iz aplikacije FSI Pregled kar 150.000 in od skupno 16.100 vzorcev je iz aplikacije FSI Pregled kar 11.500 vzorcev. Aplikacija FSI Pregled je neposredno ali posredno, preko zbirk podatkov, ki so na voljo na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, povezana z Registrom kmetijskih gospodarstev, Evidenco subjektov, Centralnim registrom prebivalstva, Poslovnim registrom, z zbirkami podatkov na Geodetski upravi.

2.4 Pomoč pri delu fitosanitarnega inšpektorja

Kot je bilo že omenjeno, nudi aplikacija vso podporo za delo v skladu z Uredbo o poslovanju javne uprave z dokumentarnim gradivom. Z urejevalnikom besedila, ki je vgrajen v aplikacijo, je mogoče oblikovati obrazce spričeval in besedila dokumentov in jih nato tiskati. Za hitrejše oblikovanje dokumentov so na voljo predloge teh dokumentov. Iz podatkov o zadevi in stranki je omogočena priprava in tiskanje ovoja spisa in razne kuverte, vročilnice. Aplikacija je v pomoč pri načrtovanju obveznih fitosanitarnih pregledov pri imetnikih iz Fito Registra. Z njo inšpektor dostopa do seznama vseh mest pridelave, ki so vpisane v Fito Register in do zaznamkov o opravljenih pregledih na teh mestih pridelave. Z GIS orodji in pregledovalniki je mogoče izdelati karte z vrisanimi varovalnimi pasovi ali območji na katerih so predpisani pregledi.

Z orodji je mogoče iz zbranih podatkov pripraviti raznovrstne poizvedbe, ki služijo za načrtovanje ali analizo opravljenega dela.

V aplikaciji so zbrani vsi podatki, potrebni za pripravo poročil, ki jih oblikuje urad glavnega inšpektorja. Nekaj teh poročil je standardiziranih, druge podatke administrator pripravi s

pomočjo poizvedb po podatkih.

Načrtovana je uvedba in izpeljava elektronskega poslovanja med vsemi udeleženci informacijskega sistema službe za varstvo rastlin, tako da bi med institucijami krožili le elektronski dokumenti in nič več pisni.

3 SKLEPI

Cilj vsake aplikacije so obdelave vnesenih podatkov, rezultat takih obdelav pa je zelo odvisen od kvalitete vnesenih podatkov. Zato pri uporabi aplikacij naletimo na različne dileme.

Kakšno naj bo število podatkov, ki se beležijo v sistem? Bolj kot so podatki raznovrstni in številčnejši kot so, večje je število vnosnih polj ter pripadajočih šifrantov in več je različnih mask, ki so potrebne za vnos podatkov. Pri velikem številu vnosnih polj, lahko postane aplikacija nepregledna.

Lahko se odločimo za togo aplikacijo, pri kateri so vpisi v vsa polja obvezni ali fleksibilnejšo varianto, pri kateri lahko nepotrebne podatke za posamezne vrste vpisov izpustimo. S tem je tveganje za napake pri vnosu večje.

Namen celovite računalniške aplikacije je zagotoviti dostopnost ažurnih podatkov za poročila in pripravo inšpektorja na inšpekcijski pregled. Aplikacija zahteva vpisovanje podatkov, ki postaja ena izmed pomembnih nalog inšpektorja. Natančno vpisovanje v aplikacijo namreč zahteva veliko časa. Pri načrtovanju zahtev o številu podatkov, ki naj jih zajema aplikacija, je zato potrebno ves čas iskati ustrezno sorazmerje med porabljenim časom inšpektorja in uporabnostjo vnesenih podatkov.

4 LITERATURA

Razpisna dokumentacija za vzdrževanje in prilagoditve informacijskih sistemov Fitosanitarnе inšpekcije, številka 326-03-11/2004

Navodila za vpisovanje v računalniško aplikacijo FSP, številka 0612-3-2007/39.